

چگونه بدون قطب‌نما مسیریابی کنیم؟

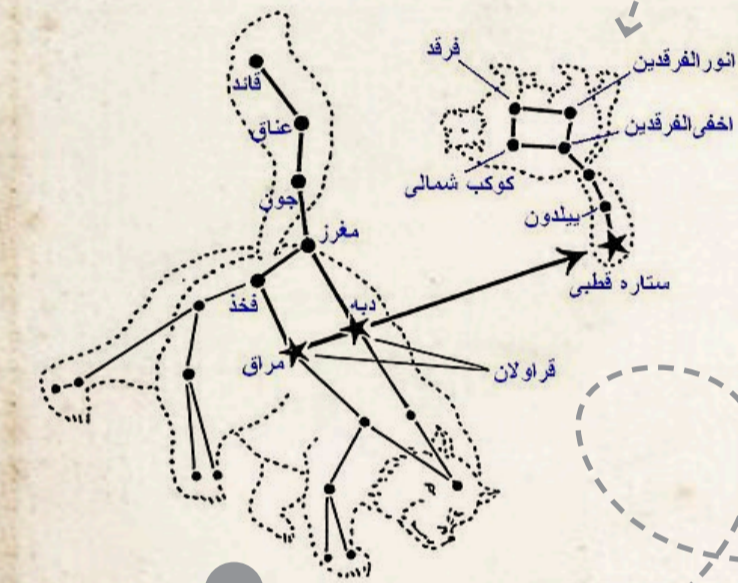
راضیه خونی/ با بهاری شدن هوا و پیچیدن عطر گل‌ها و گیاهان در فضا، کوهنوردی و پیاده‌روی در طبیعت، ما را صدا می‌زند؛ اما باید احتیاط کنیم تا گم نشویم. زیرا ممکن است که به دلایلی جی‌پی‌اس یا گوشی همراه همیشه با ما یار نباشد.

● جاده سمت راست یا چپ؟ آیا می‌دانید کجاییم؟ این مناظر برای ما آشنا نیست. گم شده‌ایم؟ شاید هریک از ما قبلاً با چنین شرایطی دست و پنجه نرم کرده‌ایم. چه به تنهایی و چه به صورت گروهی، احتمال گم شدن در مناطق بکر و ناشناس وجود دارد. پیدا کردن مسیر بدون قطب‌نما، نقشه یا راهنما کمی دشوار، اما شدنی است. برای اینکه هرگز در طبیعت گم نشوید و جهت شمال را در شب و روز پیدا کنید، ساده‌ترین راهکارها را به شما پیشنهاد می‌دهیم!

ستاره قطبی

ستاره قطبی یا شمالی در جهت‌یابی و قبله‌یابی به‌عنوان یک نقطه عطف شناخته شده است زیرا به شمال اشاره می‌کند. درخشندگی این ستاره بسیار کم و مشاهده آن دشوار است و دارای ویژگی خاصی نسبت به زمین نیست که به راحتی پیدا شود. تنها دلیل اهمیت این ستاره این است که دقیقاً بالای قطب شمال، زمین قرار دارد. برای یافتن آسان آن، می‌توان از دب اکبر استفاده کرد. البته اگر در نیمکره شمالی زمین باشید زیرا در نیمکره جنوبی قابل مشاهده نیست. این صورت فلکی را به دلیل شکلش، «خرس بزرگ» هم می‌نامند. در واقع برای ترسیم و یافتن دب اکبر می‌توان از شکل یک ملاقه که دارای دسته و گودی است، استفاده کرد. اگر در مسیری که ستاره‌ها را می‌بینیم آنها را با خطوطی فرضی به هم متصل کنیم، گودی این ملاقه از ۴ ستاره و دسته آن از ۳ ستاره تشکیل می‌شود. دو ستاره در انتهای گودی ملاقه که روی پشت خرس بزرگ قرار دارد و مورد علاقه ماست؛ مرق و دُبه نام دارد. سپس خطی را تصور کنید که آنها را به هم متصل می‌کند و به سمت بالای گودی ملاقه امتداد می‌یابد. چهار یا پنج برابر فاصله مرق و دُبه را بشمارید. شما باید دقیقاً روی ستاره شمالی که در انتهای آن قرار دارد، توقف کنید. این کار سخت نیست، فقط امتحان کنید.

مشاهده طبیعت اطراف

این احتمال وجود دارد که وقتی برای پیاده‌روی بیرون می‌روید، ساعت نداشته باشید، چه برسد به یک ساعت با عقربه. آب و هوا هم ابری باشد. این در حالی است که در روش قبلی نیاز به آفتاب دارند. در این صورت همه چیز پیچیده می‌شود، اما هنوز هم راه‌هایی وجود دارد که از پس آن بربیایید! اغلب می‌شنویم که خزه در سمت شمالی تنه درختان به وفور رشد می‌کند، زیرا بیشتر در برابر خورشید محافظت می‌شود و بنابراین مرطوب‌تر است. اگرچه، این امر تا حدودی درست است، اما بسته به موقعیت جغرافیایی و شرایط آب و هوایی مانند باد و آفتاب متفاوت است. بدین ترتیب، بررسی آن می‌تواند یک سرخ باشد، اما به نتیجه‌گیری خیلی قطعی ختم نمی‌شود. اگر در کوهستان هستید، طبیعت را به طور کلی‌تر مشاهده کنید. شیب رو به شمال در زمستان، برفی‌تر و در تابستان سبزتر خواهد بود. نور خورشید نسبت به شیب جنوبی شدت تابش بسیار کمتری دارد که این تفاوت رنگ را در فصول توضیح می‌دهد.

جهت‌یابی در طول روز بدون قطب‌نما

چندین روش برای تعیین نقاط اصلی، طی روز وجود دارد. اگرچه شاید راه دقیق خانه را به شما نشان ندهند، اما مکان‌یابی خوبی برای شروع به شمار می‌آیند.

روش نیمساز با ساعت

شاید باورش سخت باشد، اما این مدل جهت‌یابی را هر طبیعت‌گردی باید بداند. در حالی که باتری تلفن هوشمند شما تمام شده است، صفحه ساعتی که روی مچ خود بسته‌اید به شما کمک می‌کند تا راه برگشت را پیدا کنید. شما باید روش نیمساز را یاد بگیرید که اصلاً کار پیچیده‌ای نیست و طی سه مرحله خواهید فهمید مسیر اصلی کجاست. نوک عقربه کوچک را که «ساعت‌شمار» نام دارد، دقیقاً به سوی خورشید بگیرید. زاویه‌ای را میان عدد ۱۲ و عقربه ساعت‌شمار که رأس آن مرکز ساعت است در نظر بگیرید. نیمساز این زاویه فرضی که یک ضلع آن خط فرضی عمود از عدد ۱۲ و ضلع دیگرش عقربه کوچک است، جهت جنوب را نشان می‌دهد. یعنی خطی که زاویه را دو قسمت می‌کند، به سادگی محور شمال به جنوب را تعیین می‌کند. انتهای خط نیمساز هم جهت مخالف یا شمال را نشان می‌دهد. نکته: این روش تعیین جهت در نیمکره شمالی صدق می‌کند و در نیمکره جنوبی کاملاً برعکس است. در ماه‌هایی که ساعت را یک ساعت جلو می‌کشند، عدد ۱۳ یا همان یک را باید مد نظر قرار داد. بهترین زمان تعیین جهت با ساعت قبل و بعد از ظهر است زیرا خورشید نباید وسط آسمان باشد. اگر ساعت دیجیتالی است با کاغذ تصویری از عقربه‌ها ترسیم کرده و مطابق دستور عمل کنید.

جهت‌یابی با سایه چوب

اگر فقط یک روش اصلی برای به خاطر سپردن وجود داشته باشد، همین است؛ مطمئن‌ترین و ساده‌ترین روش. حرفه‌ای‌ترین اشخاص طبیعت‌گرد از این روش استفاده می‌کنند.

۱. یک چوب یا تکه‌ای شاخه صاف را به‌صورت عمودی روی خاک یا در سطحی صاف نگه دارید.
۲. نوک سایه حاصل از چوب را که بر زمین افتاده با سنگریزه علامت بزنید.
۳. چند دقیقه صبر کنید تا سایه چند سانتیمتر حرکت کند. سپس با سنگریزه دوم، نقطه جدید را علامت بزنید.
۴. بین دو سنگریزه، خطی روی خاک بکشید. شما اکنون جهت غرب به شرق را تعیین کرده‌اید؛ یعنی سنگ اول غرب و دومی شرق است.
۵. سپس تنها کاری که باید انجام دهید، این است که یک خط عمود بر خط موجود رسم کنید تا جهت شمال به جنوب را به دست آورید. (مطابق شکل)

در شب بدون قطب‌نما جهت‌یابی کنید

اگر آسمان صاف باشد، ستاره‌ها بهترین دوستان شما خواهند بود! اگرچه، یک مکان امن برای سرپناه و گذراندن شب در همان حوالی پیدا کنید. روز بعد، اگر خورشید بتابد، می‌توانید از یکی از روش‌هایی که قبلاً ارائه شد، استفاده کنید.

صورت فلکی شکارچی

صورت فلکی دیگری که شمال را نشان می‌دهد، «جبار یا شکارچی» نام دارد. برخلاف ستاره شمالی که در تمام طول سال قابل مشاهده است، صورت فلکی جبار بیشتر در زمستان در ساعات اولیه شب نمایان می‌شود و در نیمکره شمالی قابل مشاهده است. در فصل‌های دیگر باید تا دیر وقت بیدار بمانید تا آن را مشاهده کنید. به لطف شکل ساعت شنی و سه ستاره هم‌تراز آن که به «کمر بند جبار» مشهور است، راحت قابل تشخیص می‌باشد. خطی را تصور کنید که از این کمر بند عبور کرده و به سمت بالای ساعت شنی می‌رسد، جایی که سه ستاره کوچک وجود دارد و این با دقتی بالا مطابق با تصویر، با جهت شمال و جنوب منطبق است. در واقع محوری که ساعت شنی را به دو نیم تقسیم می‌کند، نمایانگر شمال و جنوب است. حالا دیگر بهانه‌ای برای گم شدن ندارید؛ زیرا ساده‌ترین تکنیک‌ها برای جهت‌یابی بدون قطب‌نما را یاد گرفته‌اید.

